T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Doksan ikinci İçtima

13.10.1337 Perşembe

Münderecat

	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	**138:139**
2. — Lâyihalar	**139**
1. — Çıldır namiyle bir kaza teşkiline dair kanun lâyihası	139
3. — Teklifler	**145**
1. — Konya Mebusu Vehbi Efendi ve rüfekasının, Konya Darüleytamı için Pozantı'daki keresteden meccanen 294 metre mikâbı itasına dair kanun teklifi (2/357)	145
4. — Tezkereler	**139**
1. — Divanı harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan ihtiyat Mülâzimisani Abdüsselâm Efendinin evrakının gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	139
2. — Divanı harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan tabip yüzbaşı Ali Hikmet Efendinin evrakının gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	139
3. — Divanı harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan Cercis ve Mihailoğlu Abdullah'ın evrakının gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	139
4. — Divanı harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan mülâzimisani Faik Efendinin evrakının gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	139
5. — Divanı harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan ihtiyat mülâzimisani Adanalı Abdüsselâm Efendinin evrakının gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi	139
5. — Mazbatalar	**139**
1. — Adana Mebusu Zamir Beyin, Harbde âzasının birini kaybedenlere mahiye sekiz yüz kuruş maaş tahsisi hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/348)	139
2. — Trabzon Mebusu ve Maliye Vekili Hasan Beyin, Ağustos 1337 gayesine kadar verilen 10 milyon liradan bakıye kalan meblâğın Eylûl ve Teşrinievvelde sarfına mezuniyet verilmesine dair teklifi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (2/363 m.)	140:145

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 2 sonra

REİS — Reisisani Dr. Adnan Beyefendi

KÂTİPLER — Mahmud Said Bey (Muş), Ragıb Bey (Kütahya)

REİS — Celseyi açıyorum. Zabtı sabık hulâsası okunacak.

(Zabtı sabık Mahmud Said Bey tarafından okundu.)

1. — ZABTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Muzafferiyet tebrikine dair mevrut telgraflara cevap itası tensibedildi. Eskişehir Mebusu Hüsrev Sami Beyle rüfekasının mesken icarları ihtikârının önüne geçilmesi için Hükümetçe tedabir ittihaz edilmesine dair takriri Sükna Kanununun mümkün olan süratla bilihzar Heyeti Umumiyeye verilmesi şartiyle İktisat Encümenine ve hiyaneti vataniye ile mahkûm Sökeli Mehmed hakkında Adliye Vekâletinden mevrut evrakı hükmiye Adliye Encümenine havale olundu. İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin Cebeci Hastanesi mekûlâtının ıslahına dair takririnin bir tezkere ile Müdafaai Milliye Vekâletine tebliği münasip görüldü. Zonguldak havzai fahmiyesindeki amelenin dâvalarına dair Tunalı Hilmi Beyin sual takririne Adliye Vekâletinden mevrut tezkerei cevabiye kıraat ve İktisat Vekili Bey tarafından şifahi cevap ita olundu. Cevabın kâfi görülüp görülmemesi sual sahibinin Adliye Vekâletinden mevrut cetvelleri tetkikinden sonraya talik edildi. Kastamonu Mebusu Hayri Beyin Ankara'da ilga edilen Darülmuallimin ve darülmalimat hakkındaki sual takriri Maarif Vekâletine havale edildi. Bilâhara Koçgiri tahkikat heyeti intihabının icra olunacağı Makamı Riyasetten tefhim olunarak Dahiliye Vekâletine bir vekil intihabı hakkında Reis Paşa Hazretlerinin namzetler tezkeresi kıraat olunduktan snra evvelen heyeti tahkikiye saniyen Dahiliye Vekâleti intihabı ayrı ayrı icra olunarak âra tasnif edilinceye kadar Maliye Vekili Beyin Müdafaai Milliyeden maada hidematı umumiyeye sarfına mezuniyet verilmiş olan 10 milyon liralık avanstan baki kalan mebaliğin Ağustos'tan sonraki hidemata da sarfı için Maliye Vekâletine mezuniyet itasına dair olan teklifi içtimai âtiye yetiştirilmek üzere Muvazenei Maliye Encümenine havale edilerek teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat nüfus vukuatının cezayı nakdiden affı hakkındaki 16 Temmuz 1337 tarihli kanuna zeyl olarak Heyeti Vekileden gönderilmiş olan lâyihai kanuniye Dahiliye ve Adliye encümenlerine havale edildi.

Koçgiri heyeti tahkikiyesi için yapılan intihapta reye iştirak edenlerin adedi 173 olup bunlardan 35 zatın müstenkif kaldığı ve yalnız Karesi Mebusu Abdülgafur Efendinin 90 reyle ihrazı ekseriyet eylediği ve Dahiliye Vekâleti intihabında reye iştirak edenlerin adedi 184 olup bunlardan 77 zatın müstenkif kaldığı ve İstanbul Mebusu Fethi Beyin 95 reyle ihrazı ekseriyet eylediği Makamı Riyasetten tebliğ olundu. Ve Koçgiri heyeti tahkikiyesi için yeniden intihap icra edildiği. Âra tasnif edilinceye kadar Karesi Mebusu Vehbi Beyle Eskişehir Mebusu Emin Beyin düşman tarafından meskenleri hedim ve tahribedilmiş olan ahali hakknda hükümetçe ne gibi tedabir ittihaz edildiğine dair sual takrirleri Dahiliye Vekâletine havale olunduktan sonra heyeti tahkikiye intihabında reye iştirak eden (156) olduğuna göre ekseriyeti mutlaka hâsıl olmadığına nazaran muamelei intihabiyenin keenlemye-

kün addi lâzımgeleceği gibi Meclisteki ekseriyet de olmadığı tahakkuk etmiş olmasından naşi Perşembe günü aynı ruzname ile içtima olunmak üzere celse tatil edildi.

Sualler

1. Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Konya hareketi arzından dolayı açıkta kalanlar hakkında hükümetçe ne muamele ifa kılındığına dair sual takriri Dahiliye Vekâletine havale edilmiştir.

13 Teşrinievvel 1337

Reisisani	Kâtip
Dr. Adnan	Muş
	Mahmud Said

Kâtip
M. Ragıb

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa var mı? Zaptı sabık kabul edildi.

2. — LÂYİHALAR

1. — Çıldır namiyle bir kaza teşkiline dair kanun lâyihası

REİS — Çıldır nâmiyle bir kaza teşkiline dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye var. Dahiliye Encümenine gönderiyoruz.

4. — TEZKERELER

1. — Divanı Harbce idama mahkûm edilmiş olan ihtiyat mülâzimisani Abdüsselâm Efendinin evrakının gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

2. — Divanı Harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan Tabıp Yüzbaşı Ali Hikmed Efendinin evrakının gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

3. — Divanı Harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan Cercis ve Mihailoğlu Abdullah'a ait evrakın gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

4. — Divanı Harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan Mülâzımısani Faik Efendinin evrakının gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

5. — Divanı Harbce gıyaben idama mahkûm edilmiş olan Adanalı Abdüsselâm Efendi hakkındaki evrakın gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi.

REİS — Divanı Harblerde giyaben idam cezasına mahkûm edilen bâzı eşhas hakkında mevrut evrakı hükmiye var Adliye Encümenine gönderiyoruz.

5. — MAZBATALAR

1. — Adana Mebusu Zamir Beyin, Harbde âzasından birini kaybedenlere mahiye 800 kuruş maaş tahsisi hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/318)

REİS — Muharebede âzasından birini kaybeden efradı askeriyeye hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair Adana Mebusu Zamir Beyin teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası vardır.

Lâyiha Encümeni mazbatası

Muharebede âzasından birini kaybeden efradı askeriyeye hidematı vataniye tertibinden şehrî sekiz yüz kuruş maaş tahsisi ve itası lüzumuna dair Adana Mebusu Zamir Beyin heyeti umumiyeden muhavvel 12 Eylûl 1337 tarihli teklifi kanunisi encümenimizce mütalâa ve tetkik olundu. Esasen bu gibi mâlûlin guzzata maaş tahsisi suretiyle terfihi halleri Tekaüt Kanunu ahkâmı sarihasından olmakla teklifi mezkûre bu noktai nazardan encümenimizce şayanı müzakere görülerek taallûku hasebiyle Müdafaai Milliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine havalesi zımnında Makamı Celili Riyasete takdim kılındı.

3 Teşrinievvel 1337

Lâyiha Encümeni Reisi		Mazbata Muharriri
Osman		Süleyman Sırrı
Kâtip	Âza	Âza
Ertuğrul Necib	Mehmed	. . . . .

REİS — Lâyiha Encümeni mazbatası hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri)

Efendim söz istiyen yok. Lâyiha Encümeninin teklifi veçhile lâyihai kanuniyenin Müdafaai Milliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine havalesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edildi.

2. — Trabzon Mebusu ve Maliye Vekili Hasan Beyin Ağustos 1337 gayesine kadar verilen 10 milyon liradan bakıye kalan meblâğın Eylûl ve Teşrinievvel'de de sarfına mezuniyet verilmesine dair teklifi kanunisi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (2/363 m.)

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — 5 Temmuz 1337 tarihli Kanunla verilen avansın bakıyesinin Ağustos gayesinden sonra hidematı umumiyeye sarfına dair olan teklifim Heyeti Celilenizin kararı ile Muvazenei Maliye Encümenine gitmişti. Muvazenei Maliye Encümeni Salı günü içtimaında onu müzakere etti. Vekâletin bu hususdaki noktai nazarına iştirak etti, yani avanslarda asıl olan miktar olup konulan zamanın haddi asgari bir müddet olduğu ve ondan sonraki zaman için dahi artan meblâğın sarfı caiz olduğuna dair bir karar ittihaz etmiştir. Muamelemiz de ilerlemiştir. Eylûl ayı bittiği gibi Teşrinievvel de bitmek üzeredir. Tensip buyurursanız Muvazenei Maliye Encümeni de noktai nazarını burada izah etsin ve bir karar ittihaz edilsin ki, bir an evvel mesele halledilmiş olsun.

REİS — Efendim, geçen gün bu mesele Meclisi Âlinizde mevzuubahsoldu. Ve Muvazenei Maliye Encümenine verildi zannederim. Muvafık görürseniz Muvazenei Maliye Encümeni izahat versin. (Muvafık sesleri)

Efendim, bunun müzakeresini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ferid beyefendi buyurunuz!

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ FERİD B. (İstanbul) — Efendim, malûmuâliniz 5 Temmuz 1337 tarihli Kanunla Heyeti Celileniz hükümete on milyon liralık bir avans verilmesini kabul etmiş, fakat maddei kanuniye içerisinde bunun Ağustos gayesine kadar sarf edileceği kaydını ilâve eylemişti. Şimdi Eylûl bidayetinden itibaren başka bir kanun ile yeni bir avans ita etmek veyahut vukubulan tasarrufattan Eylûl iptidasında sarfiyat icrasına devam etmek şıklarından hangisinin muvafık ve münasip olacağı meselesi mevzuubahsoluyor. Maliye Vekili Muhteremi Beyefendi bu avans kanununun müzakeratı esnasında belki bundan tasarruf vâkı olarak Ağustos nihayetinden sonraki zamanlar için de sarfiyat icra edileceğinden bahsettiği için bir kanun ile ita edilmiş olan on milyon liradan mütebaki mebaliğin tefsiren Eylûl ve hattâ Teşrinievvel zarfında sarfı mümkün olacağı kanaatinde bulunduğunu ve buna göre idarei umur ettiğini bahis buyurdular. Bunun üzerine Heyeti Celileniz meseleyi Muvazenei Maliye Encümenine havale etti. Müzakerat esnasında bu maddei kanuniyeden de bahsedilmişti. Fakat; bu maddei kanuniye usulüne tevfikan Heyeti Vekile tarafından tanzim edilmiş bir maddei kanuniye olmayıp ledelicap tanzim edilecek olan maddei kanuniyenin Maliye Vekâletince tasavvur edilen şeklinden ibaret olduğu anlaşılmıştır.

Muvazenei Maliye Encümeniniz meseleyi müzakere etti. Meselede iki şekil mevzuubahsoluyor. Birisi müddet kaydiyle tâyin ve tasrih edilerek ita edilen bu gibi avansların yalnız o müddetin nihayetine kadar sarfına mezuniyetini tazammun edip ondan sonra yeni bir maddei kanuniye ile yeni bir tahsisat almak lüzumu hissedildiği encümende bulunan arkadaşlarımızdan bir kısmı tarafından izhar edildi. Diğer bir kısmı ise Maliye Vekili muhtereminin Heyeti Celilenize arz etmiş olduğu sureti tefsiri kabul ederek Eylûl esnasında da hattâ Teşrinievvelde de bu on milyon tahsisat bitinceye kadar devairi merkeziye için lâzımgelen sarfiyatın icra edileceği kanaatinde idi. Binaenaleyh bir maddei kanuniye tanzim ederek usuliyle müzakere etmek veyahut yalnız bir tefsir ile iktifa etmek şıklarını encümen müzakere etti. Bu müzakere esnasında Encümeni Âliniz Maliye Vekili Beyefendinin teklifi veçhile meselenin bir tefsir ile kapatılması ve bu on milyon liranın da bu suretle nihayete kadar sarf edildikten sonra eğer başka bir tahsisat talebediyorsa yeni bir kanun ile talebedilmesi şıkkını ekseriyetle kabul etti.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Beyim devairi merkeziye buyurdunuz. Maksat nedir?

FERİD B. (İstanbul) — Devairi umumiye Müdafaai Milliyeden maada diğer devairdir. Malûmuâliniz Müdafaai Milliye bütçesi zaten tasdik ve kabul edildiği için bu avans suretinde verilen tahsisat diğer devairin ihtiyacı içindir.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendiler, yine yanlış bir yola gideceğiz. Yine yeni bir kararla yeni bir yol açmış olacağız. Masraf cihetini Meclisi Âliniz behemehal ayrı ayrı tetkik etmek mecburiyetindedir. Halbuki bunu yapamadık, en-

cümenin uluorta tetkik ettiği esasat üzerine Ağustos gayesine kadar sarf edilmek üzere on milyon lira verdik. On milyon liradan artan para Meclisin ve milletin malıdır. Binaenaleyh bunu yeniden nereye sarf edilmesini takarrür ettirmek yine kendi hakkıdır. Tefsir ile tevil ile çıkar şey değildir.

Sarahaten Ağustos gayesine kadar sarfı gösterilen paradan artan meblâğın yine Eylûl ve Teşrinievvel için sarf edilebilmesi doğru değildir. Bununla fena bir çığır açıyorsunuz. Bu Meclisimizden çıkacak bir karar değildir. Hiçbir Meclis böyle bir karar vermediği halde bizim Meclis de veremez. Hattâ hakkı da yoktur. Binaenaleyh yalnız tetkik eder ve bir maddei kanuniye ile tekrar der ki; bu para şuraya sarf edilsin. Bu avans olarak verilen paraları ilânihaye bildiğiniz kadar sarf ediniz ve paranız tükenirse yine buraya gelinsin gibilerde bir kanun olmaz. Böyle bir karar ve tefsir de olmaz, bahusus avans olarak hükümetin eline verdiğiniz kanun bütçenin bir parçasıdır. Öyle gayrikatî ve müphem bir tarzda filân vakte kadar veya gayrimuayyen bir zamana kadar devam eder demek olamaz ve böyle bir karar da olmaz. Binaenaleyh ikinci kısım için, yani artan parayı tekrar sarf edilmek üzere bizden mezuniyet almaları şarttır. Salâhiyetimizi hüsnü istimal etmekliğimiz lâzımgelir. Binaenaleyh behemahal bir maddei kanuniye ile mezuniyet vermek iktiza eder. Yanlış çığır açmıyalım.

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Efendim; Vehbi Bey arkadaşımızla aramızda şekil farkı vardır. Bendenizin; Vehbi Beyefendinin verdiği izahattan anladığıma göre, 5 Temmuz tarihli Kanunla verilen on milyon liralık avansı Ağustos gayesine kadar Müdafaai Milliyeden maada hidematı umumiye masarifine sarf edilmek ve bu müddete aidolmak üzere kabul edilmiş muvakkat bir bütçe telâkki ettiklerinden doğuyor. Halbuki avansların asla zamanla mukayyet olmaması lâzımdır. Eğer iki Temmuz tarihli Avans Kanunu Temmuz ve Ağustos aylarına maksur ve müstakil bir bütçe, yani muvakkat ve muayyen ve bâzı esasat dahilinde sarfı iktiza eden muvakkat bir bütçe mahiyetinde olsa idi bendeniz tamamen kendi kanaatlerine iştirak ederdim ve zaman ile mukayyet müstakil bir bütçe olurdu. Halbuki verilen tahsisat avanstır. Avanslar zaman ile mukayyet değildir. Nitekim bu kanunu tanzim eden şimdiki Muvazenei Maliye Encümeni Ağustos gayesine kadar olan müddeti haddi asgari olarak koyduğuna kanidir. Yani Ağustos gayesinden evvel bu paranın bitirilmemesini ve ancak Ağustos gayesine kadar bu paranın bâzı esasat dâhilinde sarfına cevaz verildiğini ifade ve ifham etmiştir. Yine Heyeti Celilenizin kabul ettiği birinci Avans Kanunu da avanslarda müddetin şart ve esas olmadığını ispat edebilir. Hatırlarsınız ki, sarfına mezuniyet verdiğiniz iki milyon liralık ilk Avans Kanununda hiç müddet yoktur. Ondan sonra Meclisi Âliniz bu avansa müddet koymuştur. Zaten Avans Kanunu ile avans şeklindeki tahsisatı muvakkat bütçeden tefrik eden yegâne miyar müddet meselesi olmak lâzımgelir. Encümen bu kaydı haddi asgari olarak koymuştur ki, o müddetten evvel ayrıca para istenilmesin ve o müddet zarfında behemehal hidamatı umumiye, verdiğimiz bu para ile idare edilsin maksadına mâtuftur, bittabi Ağustos gayesinden sonra ifa edilen hidematı umumiye içinde bakıye kalan paranın bir tefsir ile sarfı lâzımgelir. Zaten bu esasları Muvazenei Maliye Encümenimiz sureti umumiyede yalnız Ağustos gayesine kadar değil, masarif bütçelerinin esnayi müzakeresinde masrafa mukabil esas olacak olan kadroları ve sair şeyleri tesbit etmiş bulunuyor. Yani Heyeti Celileniz Muvazenei Maliye Encümeninin o hususiaki zaman ile mukayyet olmıyan teklifi, Temmuz iptidasından, itibaren mevkii tatbika koymasına Hükümete salâhiyet vermiştir.

Bendeniz şunda ısrar ediyorum ki; avanslarda asıl olan tahdidolunan miktardır. Zaman, olsa, olsa haddi asgariyi gösterir. Daha ilerisi için verilen para idare etmezse o zaman «evleviyet» kaidesi cari olmak lâzımgelir. Ağustos gayesine kadar hidematı umumiyeye tahsis edilen paranın Ağustos gayesine kadar sarfı caiz olduğu gibi, ondan sonraki müddetlerde de sarfı lâzımgelir. Yani mesele zaman ile mukayyet ve daha doğrusu muvakkat bir bütçe mahiyetinde değildir. Verilen Tahsisat Kanunu alelâde bir Avans Kanunu mahiyetindedir. Binaenaleyh birinci Avans Kanunumuzda hiçbir zaman takyidedilmiyerek verilmiştir ve böyle tatbik ve icra edilmiştir.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim, buyurduğunuz gibi alâ hilâfilusul bir mesele vardır. Bilâhara kanunla zaman takyidolunmuştur. Şimdi bizden ne mahiyette bir karar alacaksınız da o kaydı tagyir edeceksiniz? Yani biz ne gibi bir karar vereceğiz?

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Devamla) — Ağustos gayesine kadar olan müddet kaydını Muvazenei Maliye Encümeni tefsir etmiş. Bundan maksat, behemahal Ağustos gayesinden sonra bu paradan artık para sarf edilmez demek değil; bilâkis Ağustos gayesinden evvel tahsisat istenilmemesi içindir. Yani bu kanunu yapan Muvazenei Maliye Encümeni geçen günkü içtimaaında da bu tefsir meselesini mevzuubahsetmiş ve demişlerdir ki: Bu haddi asgariyi kanuna koymaktan maksat bundan ibarettir. Ve benim de mâruzatım budur.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Hangi mütalâaya binaen olursa olsun kanun zaman ile tahkik olunmuştur ve bugün ikinci bir karar istiyor ve kanundaki (Ağustos gayesini) tefsir edin diyorsunuz. Bu tefsire giremez, çünkü sarahat vardır. filân tarihe kadardır diye bunun başka imkânı yoktur. Bir madde ile bu paranın sarfına mezuniyet verilmelidir. Kanundaki tarihi çürütmek için yine bir maddeye lüzum vardır.

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Avanslar asla zamanla mukayyet değildir. Masarif bütçelerinde paranın hangi esas dairesinde sarf edileceği de tesbit edilmiş ve Heyeti Umumiyede mevkii meriyete konması tahtı karara alınmıştır. Bundan sonra sarf edilecek olan avans bakıyesi de yine Heyeti Celilenizin vermiş olduğu karar dairesinde sarf edilecektir. O karar sabittir zaman ile mukayyet değildir.

VEHBİ B. (Karesi) — On milyon lirayı birinci defa olduğu gibi göz yumarak, ne olursa olsun diye mi istediniz? Yoksa Ağustos gayesine kadar filân dairenin şu kadar masrafı var, vaziyet şudur. Bir hesap çıkararak bu para yetişecek diye bir hesap üzerine mi oldu?

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Zabıtlara müracaat olunursa sarahaten görülür ki; istenilen on milyon lira son avans olsun ve bunun sarf edileceği zamana kadar umumi muvazene lâyihası tetkik edilmiş bulunsun mülâhazasiyle istenilmişti. Hattâ bendeniz zabıtlarda mevcudolduğunu hatırlıyorum. Demiştim ki; bu paranın Ağustos gayesine kadar bitmiyeceğini ihtimalki bu tahsisatla masarifi devleti belki bir ay daha idame etmek imkânı hâsıl olacağını bile bile, göre göre istiyorum. Çünkü bir avans kanunu daha getirmekten ise, avans olarak aldığımız bu para bütçenin çıkacağı zamana kadar masarifi devleti idare edecek bir paradır. Bu zabıtlarda da tamamen ve sarahaten vardır. Ağustos gayesine kadar hidematı mülkiyei devletin istilzam ettiği masarifi zaruriye buna müsavidir. Binaenaleyh ancak Ağustos gayesine kadar idarei umur edebiliriz. Bundan sonra ayrıca bir para istemek şartiyle para istiyorum diye kayıt da yoktur.

VEHBİ B. (Karesi) — Müsaade buyurun ne suretle istiyorlar rica ederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Devamla) — Şunu söyliyeyim; şu şekilde avans vermek bütçe esasatına katiyen münafi değildir. Muvazenei Umumiye lâyihası çıkıncıya kadar, hidematı umumiye için sarf edilmek üzere bir maddei kanuniye ile verilebilir. Zaman ile mukayyedolmaksızın avans şeklinde para vermek bütçe usulüne münafi değildir. Bilâkis avans mâhiyetinde olmak için bu şekilde olması lâzımdır. Öbürü, zaman ile mukayyedolanları avans olmaz, zamana mahsus bir bütçe olur efendim.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Bu aldığımız on milyon lirayı bu kadar zaman zarfında sarf edebilir misiniz?

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Devamla) — Bu paranın ne şekilde beher daireye hangi esas dâhilinde sarf edileceği Muvazenei Maliye Encümeninizin tesbit ettiği ve Heyeti Celilenizin kabul ettiği esaslardan mukayyettir. Paranın miktarı o esaslara göre kaç gün idare ederse ondan ibarettir. Zaman ve miktarın muayyen olan ve esasen kabul edilmiş olan müddet itibariyle derecei kifayetine tâbidir. Zaman bir neticei tabiiyedir. Nereye sarf edeceğim? Yine Heyeti Celilenizin verdiği karar orta yerdedir. Yani sarfiyatı idare etmiyen kifayet ediyorsa, zaman bundan çıkar.

NEBİL Ef. (Karahisari Sahib) — Reis Bey! gayet kısadır söyliyeceğim. Maliye Vekili Beyefendinin müracaattan maksatları nedir? Lûtfen izah etsinler. Hasan Beyefendi diyorlar ki; esasen avans kanunu bilâmüddettir. Yani Ağus-

tos gayesine kadar olmak şart değildir. Halbuki kendisi Meclise gelip müracaat ediyor.

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Devamla) — Maliye Vekâleti tetkikini, tefsirini böyle yapmıştır. Memurini Maliye ile ve diğer arkadaşlarla görüştüğüm zaman, bu suretle ihtilâf olabilir meselesi ortaya çıkmıştır. Mesele gayet sarihtir. İçtihat ihtilâfatını izalesi için samimî olarak Heyeti Celilenize gelip müracaat etmişimdir bendenizin kanaati bundan ibarettir.

RAGIB B. (Kütahya) — Efendim Hasan Beyin bu kadar dolanbaşlı yollardan niçin gıttiğini anlamıyorum. Hidematı umumiyeye sarf edilmek üzere avans isterken Ağustos nihayetine kadar diye sarahaten alınmıştır ve zaman ile takyidolunmuştur. Binaenaleyh yapılacak muamele yeni bir kanun ile avansdan bakıye kalan parayı tasarruf olarak kaydetmektir. Avans istemek, yeniden muvakkat bir bütçe ile gelmektir. Şimdi bu kadar açık varken ve mesele sırf bir şekilden ibaret iken bu şekli esasiyi muhafaza etmeyip de diğer bir şekilde dolambaçlı yollardan gitmeye bendenizce hiçbir sebep yoktur. Çünkü malûmuâliniz tahsilât ve tediyat emri mutlaka Meclisi Âlinizin vazaifi esasiyesindendir. Hukuku asliyesindendir. Buna zerre kadar tecavüz edilmemelidir. Meclis tahsilâta, tekâlif tarhına emir verir ve tahsil emri ile hidematı umumiyeye yine sarf emrini Meclis verir.

Binaenaleyh Meclisin hukuku esasiyesine, böyle ufak - tefek tevillerle dolambaçlı yollardan dolaşarak müdahale etmek doğru değildir. Şimdi bir emrivaki olmuştur. Malumuâliniz Ağustos nihayetinden şimdiye kadar sarfiyat vukubulmuştur.

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Eylûl zarfında ifa edilen hidemata mukabil para verilmemiştir, onu tashih ediniz.

RAGIB B. (Kütahya) — Zannetmeyiniz ki, Eylûl maaşını vermemiştir.

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Efendim, Eylûlden tahakkuk eden parayı vermemişimdir, içtihat ihtilâfı olarak bu vücuda gelmiştir. Başka bir şey istemiyorum.

RAGIB B. (Kütahya) — O halde bir şey yoktur efendim. Hasan Beyefendi kanaatinden nükûl etmelidirler ve yeni bir kanaat ile yeni bir kanun ile Meclise gelmelidirler.

VEHBİ Ef. (Konya) — Bu sözleri söyleyinceye kadar maddei kanuniye gelir geçerdi. Benim söyliyeceğim burada yanlış bir tâbir var, on milyon liradan tasarruf deniyor. Demek ki, Hükümetin tekmil sarfiyatı bitmiş de baki para kalmış oluyor. Halbuki efendiler birçok vilâyetlerde memurin maaş almamıştır. Yalnız benim söyliyeceğim; burada yanlış bir tâbir vardır, ona itiraz edeceğim. Memurine maaş verilmediği gibi asker ve zâbitlerin de birçoklarına da maaş verilmemiştir.

Bu masrafın karşılığı çıktıktan sonra mütebaki bir para var da onu mu sarf decek? Yoksa Temmuz, Ağustos, Eylûl de halâ verilmemiş maaşlar duruyor. Maaşlar verilmiyor ve bunu tasarruf ediyorsak, bu yanlıştır efendiler. Bu tasarruf değildir ve Maliye Vekili Bey böyle söylemiştir. Ama bundan dolayı Maliye Vekilini muahaza etmiyorum. Çünkü o, tabii para bulursa verecek. Para bulamazsa veremez. o başka mesele... Fakat masraf açık duruyor. On milyon liradan sarf edilmemiş bir miktar da var. Fakat bu verilemiyen maaştan vâkı olan tasarruf mudur? Yoksa o masraflar karşılığını çıkardıktan sonra artan bir para var da o parayı mı istiyor?

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Evvelki şekildedir efendim.

VEHBİ Ef. (Devamla) — Âlâ, öyle ise ona diyeceğim yoktur. Şu halde bir sual vâridolur ki neden şimdiye kadar onlara verilmedi de bu vakte kadar kaldı.

MALİYE VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Cevap veririm efendim!

VEHBİ Ef. (Devmla) — Sonra efendiler; benim aklımın ermediği bir şeyler daha var. Affedersiniz muhasip değilim. Maliyeci değilim. Ama Hasan Bey buraya geldiğinde demeli idi ki: Efendiler şu günden bugüne gelinceye kadar vermiş olduğunuz on milyon avanstan yedi milyonu sarf edildi. elimde üç milyon lira kaldı. Buna dair bir şey istiyorum. Acaba sarf ettiği ne kadardır? Bugün istemiş olduğu avans mukabili ne kadardır? Bunu tâyin etmesi lâzımdır.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Efendim! Mesele gayet basit. Fakat biraz da dolanbaçlı yollardan gidildi. Esasen senei cedidenin hulûliyle beraber ya bütçe çıkacak yahut muvakkat bütçe ile Maliye Vekili para alacaktır. Efendim muvakkat bütçe çıkarıldığı zaman mutlaka sarf edilecek mebaliğin bir bir hangi daireye ne

miktar sarf edildiği gösterilecektir. Fakat Maliye Vekilleri daha kolaylık olmak için avans meselesini icadettiler. Avans meselesi çürük meseledir. Hasan Beyden evvelki olan Vekili Muhterem zannederim iki milyonluk bir avans aldı. Sonra Hasan Bey on milyonluk, sonra sekiz milyonluk avans istediği sırada Muvazenei Maliye Encümeni henüz bütçeyi çıkarmadığı gibi kendi tadilâtı dairesinde de para verilmedi. Düşündü, Ağustosa kadar kendisine ne kadar para lâzımdır. On milyon liralık avans istedi. Fakat Muvazenei Maliye Encümeni birtakım vazaifi ihracetti ve bunlar için tediyat yapılmaması emrini verdi. Şu halde istenilen avanstan tabiatiyle bakıye kaldı. Bunu ben sarf edeceğim. Ama siz Ağustos nihayetine kadar dediniz, şimdi Ağustos da geçiyor, bu parayı sarf edeyim mi, etmiyeyim mi? Diyor. Mesele ya sarf et deriz, yahut yeniden avans iste deriz. Sarf et demekle avans arasında ne gibi fark vardır? Şimdi bakıye kalan iki milyon; bu paraya daha sekiz milyon ilâve ederek bizden on milyon istiyecek. İşte mesele bundan ibarettir. Başka haizi ehemmiyet hiçbir şey görmem. Eğer Meclisi Âliniz muvafık görürse sarfına mezuniyet versin. Yahut ne vakit avans almak mecburiyetinde kalacak? Onu da kendisi bilsin ve kendisi düşünsün. Bunun da sarfına mezuniyet verilsin. Mesele bundan ibarettir. (Müzakere kâfidir sesleri)

REİS — Müzakerenin kifayetine dair takrir yoktur efendim.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim bu mesele hakkında durudiraz müzakere etmek bilüzumdur.

Mesele zannederim, avanssız sureti ahzi ile zamanı sarfı meselesidir. Şimdi iptidasiyle, intihasiyle muayyen olan ve Heyeti Muhteremeniz tarafından tanzim olunan bir maddenin sureti telâkısinden dolayı hâsıl olan ihtilâfı efkârdan dolayı Maliye Vekili Beyefendi diyor ki : Bu tefsir olunur, ayrıca bir kanuna lüzum yoktur. Muvazenei Maliye Encümeni âzayı muhteremesinden bir kısmı ile Vehbi Bey biraderimiz; iptidasiyle, intihası muayyen olarak Meclisin kabul etmiş olduğu kanunun tefsirine lüzum yoktur, şimdi yeniden bir madde kaleme almak lâzımgelir diyor. Şimdi mesele bu maddeyi tefsir etmek veyahut bu maddede gösterilen müddet hulul ettiğinden dolayı yeniden bir madde yapılması hakkında Heyeti Celilenizin vereceği kararlardır. Bunun için Eylûlün nihayeti gelmiş, Teşrinievvelin de nihayeti geliyor. Rica ederim, Maliye Vekilinin düşündüğü mesele, avans için bir kanun almadan olursa bu parayı sarf edecek olursam belki ben mesul olurum noktai nazarı var. Eğer maddei kanuniye yapılırsa belki ben mesul olurum endişesi kalmaz.

Hasan Beyefendinin ortaya attığı bu mesele bir içtihat meselesi olduğundan dolayı bizce mazurdur. Bu meseleye nihayet verelim bitsin, efendim (hacet yok, sesleri)

REİS — Müzakerenin kifayetine dair Lâzistan Mebusu Osman Beyin bir takriri var.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir Maliye Vekili Beyefendinin izahatı veçhile tefsiren bakıye kalan meblâğın sarfına mezuniyet verilmesini teklif ederim.

Lâzistan Mebusu
Osman

REİS — Müzakerenin kifayetini reyi âlinize vaz'ediyorum. Müzakereyi kâfi görenler lûtfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Riyaseti celileye

Ağustos gayesine kadar verilen on milyon liradan bakıye kalan miktarının Eylûl ve Teşrinievvel zarfında da sarf edileceğine dair bir maddei kanuniye tanzim ve Meclisi Âliye tevdii hususunun tahtı karara alınmasını teklif eylerim.

Karesi
Mehmed Vehbi

REİS — Vehbi Beyin bu takrirlerini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

(Lâzistan Mebusu Osman Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Takririn ikinci bendini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. (Tâyini esami ile sesleri)

Efendim, müsaade buyurun bu tâyini esami meselesi değildir. Şimdi arz edeceğim, rica ederim.

DURAK B. (Erzurum) — Sarahati kanuniyeye karşı tefsir olur mu, beyefendi? Söz istedim vermediniz.

REİS — Müsaade buyurun beyefendi, bendeniz Meclise arz ediyorum. Ben söz verme-

mezlik yapmadım. Rica ederim müzakereyi kâfi görenler arkadaşlarınızdır.

DURAK B. (Erzurum) — Sarahati kanuniyeye karşı tefsir caiz midir? (Gürültüler) (caizdir, sesleri)

HAMDİ B. (Genç) — Reis Bey suhuletle bir şey yapılsın, o maddeye zeylolsun.

REİS — Efendim, Maliye Vekili Beyefendinin izahatı veçhile «Ağustos gayesine kadar verilen on milyon liradan bakıye kalan meblâğın Eylûl ve Teşrinievvelde de sarfına mezuniyet verilmesini» kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. (Ekseriyet yok sesleri)

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Müsaade buyurunuz efendim, evvelki takrirdeki ekseriyet şimdiki ekseriyetten fazla idi.

REİS — Basri Bey, bunu bilerek, katî mi söylüyorsunuz?

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Bilerek söylüyorum.

REİS — Demek ki, bundan evvelki ekseriyet daha çoktur.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Öyle zannediyorum.

REİS — Bendeniz sırf zatıâlinize mahsus olmak üzere tekrar reye koyacağım (gürültüler)

HAMDİ B. (Genç) — Tâyini esami ister beyefendi!

REİS — Bundan çok müteessifim. Burada iki tane arkadaşım vardır. Onlar da görüyor (Tâyini esami ister, sesleri)

VEHBİ B. (Karesi) — Para sarf edilsin de tâyini esami olmasın bu nasıl olur efendim? Para sarf ediliyor. Tâyini esamisiz olur mu?

REİS — Efendim! Tâyini esami istemez, tefsirdir diyorlar.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Para sarf ediniz, tefsirdir deyiniz.

REİS — Meclisi Âliniz kabul ediyor, rica ederim bu esasen verilmiş olan bir paranın sarfına mezuniyet vermektir.

VEHBİ B. (Karsei) — Ekseriyet yoktur efendim.

REİS — Rica ederim ekseriyet vardır. Hem bana tâyini esami takriri gelmedi.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim, para sarfına aittir. Lâzımdır tâyini esami.

REİS — Beyefendi, rica ederim yapmayınız bunu. Efendim, bendenizin bunda zerre kadar tereddüdüm yoktur. Arkadaşlar bunu kabul ettiler. Bunu ben tevil etmiyorum. (Kâfi, kâfi, bitti sesleri)

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Her takrir sahibi böyle itiraz ederse bu müzakere asla bitmez.

3. — TEKLİFLER

1. — Konya Mebusu Vehbi Efendinin, Konya Darülleytamı için Pozantı'daki keresteden meccanen 294 metre mikâbı itasına dair kanun teklifi (2/357)

REİS — Pozantı'de Hükümete ait kerestenin Konya Darüleytamına itasına dair Konya Mebusu Vehbi Efendi ve rüfekasının bir teklifi kanunisi var. Lâyiha Encümenine gönderiyorum.

VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim gayet basit bir meseledir, Lâyiha Encümenine gitmesin, burada bir an evvel müzakere edilmesini rica ederim.

REİS — Efendim, arkadaşlardan rica ederiz, bugün çıkarırlar, Cumartesi günü müzakere ederiz.

Efendim, bundan sonra malûm olan meselenin müzakeresine başlıyacağız, hafi celse akdedeceğiz.

(İkinci Celse hafidir)

T. B. M. M. Matbaası